

## POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa I. S.A. z siedzibą w K.

przeciwko M. B. i D. B.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 stycznia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 22 lutego 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**

**2. oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Powód I. S.A. w K. domagał się od pozwanych M. i D. B. w dwóch sprawach połączonych do wspólnego rozpoznania zapłaty solidarnie kwoty 129 068,33 zł i kwoty 349 742,24 ze szczegółowo wskazanymi odsetkami tytułem zwrotu należności z dwóch kredytów, udzielonych im na podstawie umów z dnia 31 października 2008 r., wypowiedzianych z powodu zaległości w spłacie rat.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 2 października 2018 r. w pierwszej z połączonych spraw zasądził od pozwanych na rzecz powoda *in solidum* kwotę 114 263,01 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od sprecyzowanego dat i kwot, w pozostałej części oddalił powództwo i orzekł o kosztach; w drugiej ze spraw zasądził zaś na tych samych zasadach kwotę 295 161,88 zł, umorzył postępowanie co do kapitału ponad zasądzoną kwotę i rozstrzygnął o kosztach procesu. Ustalił,

że pozwani jako małżeństwo zaciągnęli wspólnie dwa kredyty, jednak pozwany w czasie dokonywania tej czynności prawnej pozostawał w stanie wyłączającym zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli z powodu nasilenia objawów zespołu maniakalnego w przebiegu choroby afektywnej dwubiegunowej. Pozwana, pozostająca pod przemożnym wpływem męża, nie znajdowała się jednak w stanie wyłączenia swobody podjęcia decyzji o zawarciu umów i wyrażenia woli w tej sprawie lecz jedynie jej swoboda była ograniczona. W związku z tym Sąd Okręgowy uznał, że pozwany, którego oświadczenie woli o zawarciu umów było nieważne na podstawie art. 82 k.c. odpowiada wobec powoda za zwrot nienależnego świadczenia (art. 410 § 2 k.c.), natomiast pozwana – na podstawie umów zawartych z bankiem, w granicach powództwa. Ich odpowiedzialność, opartą na odmiennych podstawach Sąd uznał za odpowiedzialność *in solidum*.

Sąd Apelacyjny w (...) rozpoznający sprawę na skutek apelacji pozwanych oddalił ich apelację opartą na zarzutach wad uzasadnienia, błędnych ustaleń faktycznych co do stanu w jakim się znajdowała w czasie zawierania umowy pozwana, nieuwzględnienia postanowień art. 58 § 3 k.c. oraz przedawnienia w oparciu o art. 117 § 2<sup>1</sup> k.c. Co do zasady uznał za prawidłowe ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną dokonane przez Sąd Okręgowy. Zwrócił uwagę na konieczność istnienia wewnętrznego, a nie zewnętrznego źródła stanu wskazanego w art. 82 k.c., którego biegli nie stwierdzili u pozwanej. Oceniał, że art. 58 § 3 k.c. nie ma zastosowania w wypadku, kiedy nieważność z powodu niezdolności do świadomego i swobodnego powzięcia i wyrażenia woli dotyczy jednego z dłużników solidarnych i tylko jego oświadczenie jest dotknięte tą wadą. Za początek biegu przedawnienia roszczeń powoda uznał postawienie kredytu w stan wymagalności, gdyż o nieważności umowy zawartej z pozwanym powód dowiedział się dopiero w toku procesu.

W skardze kasacyjnej pozwani zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w całości i zarzucili naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i nienależyte zastosowanie art. 58 § 3 k.c. polegająca na odmowie uwzględnienia wpływu nieważności oświadczenia pozwanego i nieważności zawartej z nim umowy na ważność zobowiązania pozwanej, która nie zawarłaby umowy, gdyby wiedziała

o wadzie oświadczenia męża; zarzucili też naruszenie w ten sam sposób art. 120 k.c. w zw. z art. 123 k.c. przez przyjęcie, że początek biegu przedawnienia roszczenia kierowanego do powoda nie nastąpił już w chwili wypłaty środków z kredytu, ale dopiero od daty wypowiedzenia umowy.

We wnioskach skarżący domagali się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanych powód wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, ewentualnie oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron.

Koniecznej selekcji spraw służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398<sup>9</sup> k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę rozpoznania ich skargi przesłanką przewidzianą w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., to znaczy wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i potrzeby dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie, a ponadto oczywistą zasadnością wniesionej skargi kasacyjnej.

Zagadnienie, które dostrzegli pozwani, dotyczy początku biegu przedawnienia dla roszczeń dotkniętych wadą nieważności spowodowaną przyczyną z art. 82 k.c. i możliwości przerwania jego biegu czynnościami osoby,

co do której stwierdzono taki stan. Drugi problem – to wpływ nieważności umowy w stosunku do jednego z współzaciągających zobowiązanie kredytowe na skuteczność oświadczenia drugiego, rozpatrywany w kategoriach art. 58 § 3 k.c., mimo że – zdaniem skarżących, oczywiste jest, że bez udziału w zawarciu umowy pozwanego nie doszłoby ani do zaciągnięcia kredytu przez pozwaną ani do jego udzielenia przez powoda. Wobec niesprecyzowania przez pozwanych – te same przepisy należy uznać za wskazane jako wymagające wykładni.

Istotne zagadnienie prawne to doniosły problem prawny, nowy lub już wcześniej występujący, lecz nadal niedostatecznie rozważony i wyjaśniony, mający znaczenie nie tylko jako wątpliwość występująca w danej sprawie i rzutująca na jej rozstrzygnięcia, ale powtarzający się w przestrzeni prawnej i mający ważne znaczenie także w innych sprawach. Problem taki powinien być ujęty w powiązaniu z przepisami prawnymi, na których tle powstał i sprecyzowany w wywodzie prawnym wskazującym na źródła i przedmiot niejasności i na możliwe rozwiązania interpretacyjne. Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu nie może polegać na prostym odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

Sposób sformułowania zagadnień w zasadzie zawiera jedynie stanowisko pozwanych natomiast nie mieści się w nim analiza orzeczeń przytoczonych w zaskarżonym orzeczeniu. Tymczasem, jeśli chodzi o kwestię początku biegu przedawnienia roszczenia o zwrot świadczenia nienależnego od samego początku orzecznictwo ukształtowało w miarę stabilne stanowisko, że termin ten biegnie od chwili, w której wierzyciel mógł najwcześniej wezwać dłużnika do spełnienia świadczenia, co zostało omówione przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Z kolei ocena skuteczności czynności kwalifikowanych jako uznanie długu wymagałaby wykazania przez pozwanego stanu zaostzonych objawów chorobowych w tym czasie i miała jedynie charakter wtrącenia, gdyż zasadniczą podstawą nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia był pogląd, że termin ten biegnie od chwili, w której wierzyciel pozyskał informacje uzasadniające ocenę, że świadczył na podstawie nieważnej umowy.

Szeroka interpretacja art. 58 § 3 k.c. zawarta została z kolei w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2001 r., III CZP 55/01, OSNC 2002/7-8/87, w którym Sąd zwrócił uwagę, że przepis ten ma zastosowanie jedynie

do przypadków nieważności powstałej z przyczyn wskazanych w art. 58 § 1 i 2 k.c., a nie ze wszystkich podstaw nieważności przewidzianych w kodeksie cywilnym, w tym z przyczyny przewidzianej w art. 82 k.c.

W rezultacie nie wystąpiły przyczyny przedsądu wskazane w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1, 2 k.p.c., na które wskazali skarżący.

Podstawa oczywistej zasadności skargi nie została poparta żadnym uzasadnieniem, wobec czego i ta podstawa nie mogła zostać uwzględniona.

Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 398<sup>21</sup> i art. 391 § 1 k.p.c. mając na uwadze przede wszystkim sytuację zdrowotną i życiową pozwanych.